

Rutin

Användande av lyft och lyftsele på lätt svenska

Fastställd av	Socialchef
Datum för fastställande	2026-09-08
Gäller för	All personal inom produktion

Innehållsförteckning

Bakgrund och syfte.....	3
Vem gäller reglerna för?	3
Vem bestämmer när lyften ska användas?.....	3
Viktiga regler för lyftselen och lyften:	3
Hur många måste man vara?	3
Vad gör man i ett akut fall?	4
Vem har ansvar för vad?	4
Ansvar för dig i omvårdnadspersonalen.....	4
Ansvar för enhetschef (inom vård och omsorg).....	5
Ansvar för enhetschef (för arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster).....	5
Ansvar för arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast.....	5
Regler för Lyftlicens.....	6
Rapportera fel och skador (Avvikelser).....	6

Bakgrund och syfte

En personlyft är en maskin som hjälper till när man flyttar en person. Det finns tre vanliga typer av lyft: taklyft, mobil lyft och uppresningslyft.

Det kan finnas risker när man använder en lyft och en lyftsele. Den vanligaste orsaken till skador är att man gör fel. Därför måste alla som använder en lyft veta hur man arbetar på ett **säkert sätt**.

Vem gäller reglerna för?

Dessa regler gäller för **alla chefer och all personal** inom produktion. Det spelar ingen roll om du jobbar i kommunen eller på ett privat företag.

Vem bestämmer när lyften ska användas?

Innan man använder en personlyft måste en **arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast** göra en bedömning. Man måste först testa andra sätt att flytta personen. En lyft får bara användas om arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast har bestämt och ordinerat det.

Viktiga regler för lyftselen och lyften:

- **Lyftselen är personlig.** Varje patient har en egen sele som arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast har valt ut. Man får aldrig dela en sele mellan olika patienter.
- **Det finns ett protokoll.** Arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast skriver ett protokoll som heter utprovningsprotokoll och som beskriver exakt hur selen ska sitta på patienten.
- **Papper måste finnas nära.** Protokollet och bruksanvisningen till lyften måste finnas tillgängliga för personalen. Det är bäst om de hänger direkt på eller bredvid lyften.
- **Undantag för boenden:** På särskilda boenden får man använda samma **mobila lyft** till flera olika patienter, om arbetsterapeuten eller fysioterapeuten/sjukgymnasten har godkänt det för dem.

Hur många måste man vara?

Grundregeln är att man alltid ska vara **minst två personer** i personalen vid ett lyft. Minst en av personerna måste ha en giltig **lyftlicens**.

- **Undantag:** Ibland kan man få göra ett lyft ensam. Men då måste en arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast först ha gjort en undersökning

och en **riskanalys**. Det måste också stå inskrivet i patientens journal att det är säkert att göra lyftet på **en person**.

Vad gör man i ett akut fall?

Om en patient plötsligt blir mycket sämre eller ramlar på golvet, ska ni göra så här:

1. **Undersök patienten först.** Kontrollera alltid hela kroppen efter ett fall, en helkroppsundersökning.
2. **Ring sjuksköterska.** Du måste prata med en sjuksköterska innan du får lyfta upp patienten.
3. **Använd akutsele.** Personal som har lyftlicens får använda en av boendets akutselar. I ett akut fall behövs inget protokoll.
4. **Kontakta en arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast efteråt.** Hör av dig till en arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast efteråt. De måste bedöma om patienten behöver fortsätta använda lyft.
5. **Skriv i journalen och rapporten.** Du måste skriva om händelsen i patientens journal och göra en avvikelseanmälan.

Vem har ansvar för vad?

När man använder en personlyft och en lyftsele är det flera olika personer som samarbetar. De har alla olika uppgifter och ansvar.

Ansvar för dig i omvårdnadspersonalen

Du som jobbar i omvårdnaden och använder utrustningen har ansvar för att:

- **Gå utbildningen.** Du måste gå den obligatoriska utbildningen för att få din lyftlicens.
- **Följa reglerna.** Du måste följa patientens protokoll, lyftens bruksanvisning och gällande regler.
- **Kontrollera utrustningen.** Du måste titta på lyften och selen **före varje lyft** så att inget är trasigt. Om något är fel ska du kontakta arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast.
- **Kolla selen efter tvätt.** Kontrollera att lyftselen inte har fått några skador i tvätten.
- **Fråga om du är osäker.** Kontakta en arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast om du känner dig osäker på hur du ska göra lyftet.

- **Säga till om patienten förändras.** Kontakta en arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast om patienten mår annorlunda, till exempel om personen har **gått upp eller ner i vikt**.
- **Göra rent den mobila lyften.** Om en mobil lyft flyttas mellan olika patienter måste du **torka av och rengöra** den före varje lyft.

Ansvar för enhetschef (inom vård och omsorg)

Du som är enhetschef på boendet eller i hemtjänsten har ansvar för att:

- **Kolla licenser.** Se till att all personal som använder lyften har en godkänd **lyftlicens**.
- **Anmäla till utbildning.** Se till att personalen blir anmäld till och går den obligatoriska utbildningen.
- **Kontrollera schemat.** Se till att den som planerar schemat tittar i systemet **MCSS Appva**. Där ska det stå under *Delegering - Kunskapstest* om personalen har en godkänd utbildning.
- **Göra rutinen känd.** Se till att alla på arbetsplatsen känner till dessa regler, arbetar på ett säkert sätt och följer arbetsterapeuts eller fysioterapeuts/sjukgymnasts instruktioner.
- **Fixa protokollen.** Se till att patienternas utprovningsprotokoll finns där personalen kan hitta dem.
- **Hjälpa personalen att prata med varandra.** Se till att viktig information om lyftutrustningen sprids mellan personalen på ett bra sätt.
- **Ge rätt förutsättningar.** Se till att personalen har den tid och de verktyg som krävs för att kunna följa dessa regler.
- **Besiktiga akutselar.** Se till att boendets egna akuta lyftselar kontrolleras **två gånger om året** enligt företagets instruktioner.

Ansvar för enhetschef (för arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster)

Du som är chef för arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster har ansvar för att:

- **Ge rätt kompetens.** Se till att arbetsterapeuter och fysioterapeuter/sjukgymnaster har rätt kunskap och rätt förutsättningar för att jobba enligt dessa regler.
- **Fixa resurser till utbildning.** Se till att det finns tid och pengar för att planera och hålla i utbildningarna för omvårdnadspersonalen.

Ansvar för arbetsterapeut och fysioterapeut/sjukgymnast

Du som är arbetsterapeut eller fysioterapeut/sjukgymnast har ansvar för att:

- **Bedöma behovet.** Du bestämmer om en patient behöver använda en personlyft.

- **Prova ut utrustning.** Du provar ut och skriver ut (förskriver) rätt lyft och lyftsele till patienten.
- **Skriva protokoll.** Du skriver ett eget utprovningsprotokoll för patientens lyftsele.
- **Instruera personalen.** Du visar och berättar för omvårdnadspersonalen hur lyftet ska göras.
- **Informera chefen.** Du måste berätta för enhetschefen när en patient får en ny lyft eller sele. Då kan chefen se till att det finns tillräckligt med personal på plats.
- **Skriva i journalen.** Du ansvarar för att dokumentera allt i patientens journal.
- **Registrera i portalen.** Du registrerar hjälpmedlet i **Förskrivarportalen**.
- **Besiktiga selar.** Du måste kontrollera patienternas egna lyftselar **två gånger om året**.
- **Märka selar på boenden.** På särskilda boenden måste du knyta ett band med patientens namn på selen. Då vet personalen vem selen tillhör när den har blivit tvättad.
- **Registrera i MCSS Appva.** Du lägger in i systemet MCSS Appva när en person i omvårdnadspersonalen har blivit godkänd på den praktiska utbildningen.

Regler för Lyftlicens

För att få använda en personlyft måste du ha en **lyftlicens**. Det betyder att du har varit aktiv på utbildningen och blivit godkänd på testet. Utbildningen har tre delar: en webb-utbildning (teori), ett kunskapstest och en praktisk del. Du måste klara webb-utbildningen och testet innan du får göra den praktiska delen.

Hur ofta du måste gå utbildningen beror på var du jobbar:

- **Där lyften används ofta:** Du måste göra webb-utbildningen **varje år**. Den praktiska delen ska du göra **vart tredje år** (eller oftare om du till exempel har varit borta länge från jobbet).
- **Där lyften används sällan:** Du gör utbildningen när det uppstår ett behov.

Obs! Arbetsterapeuter eller fysioterapeuter/sjukgymnaster kan ta bort din lyftlicens om du inte arbetar på ett säkert sätt.

Rapportera fel och skador (Avvikelser)

Alla som jobbar har ett ansvar att berätta om något har gått fel med en lyft eller en sele. Det gäller både om någon blev skadad, eller om det fanns en risk att någon kunde ha skadat sig.

Du måste göra två saker om något händer:

1. Skriv om händelsen i patientens journal i systemet **Viva**.
2. Skriv en avvikelse i kommunens system **DF respons**.